

ZAMANIMIZIN EN MUAZZAM KÜTÜPHANESİ: LIBRARY OF CONGRESS

Abdülkadir SALGIR
Millî Kütüphane Uzmanlarından

Hemen her memlekette diğer kütüphanelerden daha çok ihtimam gören ve hususî kanunlarla kurulan, bāzan adı millî kütüphane olmamakla beraber, millî kütüphane addedilen, büyük bir kütüphane bulunur. Kuruluşları diğer kütüphanelerden farklı ve memleketin kültür ve ilim hayatındaki yeri büyük olan bu millî kütüphanelerin en mühim vazifeleri aşağıda belirtilmiştir:

1 — Derleme kanununun sağladığı imkânlarla memleket neşriyatının tam bir koleksiyonunu meydana getirmek,

2 — Bütün memleket neşriyatıyla beraber memleket hakkında yazılmış olan yabancı dil eserleri de ihtiva eden bir millî bibliyografya neşretmek,

3 — Milletlerarası kitap iaresini organize ve idare etmek,

4 — Kütüphanecilik okulları ile teşriki mesai ederek kütüphanecilerin iyi bir şekilde yetişmelerini sağlamak,

5 — Mevcut koleksiyonlarının genel veya özel konularda kataloglarını neşretmek,

6 — Memleket neşriyatının matbu kütüphane fişlerini hazırlamak ve bunlardan diğer kütüphanelerin de faydalanabilmelerini sağlamak,

7 — Çeşitli konulardaki müracaat eserlerinin bibliyografyalarını yayımlamak, kitapların ve süreli yayımların toplu kataloglarını hazırlamak,

8 — Milletlerarası neşriyat mübadelesini organize etmek ve yürütmek,

9 — Mevcut fazla nüshalardan ilgili kütüphanelerin de faydalanabilmelerini mümkün kılmak,

10 — Yazmalar, inkunabeller, körlere mahsus kabartma harflerle basılmış kitaplar, kıymetli resimler, madalyalar, plâklar ve sinema filmleri gibi vesaik yahut malzeme, müzeler veya başka mü-

esseseler tarafından tasnif ve muhafaza edilmiyorlarsa bu gibi koleksiyonları muhafaza etmek ve değerlendirmek.

Bu tip kütüphanelere mükemmel bir örnek olarak zamanımızın en modern ve en büyük kütüphanesi Library of Congress'i gösterebiliriz. Amerika Birleşik Devletlerinin başşehri olan Washington'da Kongre'nin (Meclis-i Mebusan) karşısında iki muazzam binadan müteşekkil olan bu ilim mâbedi hakkında Karl L. Biemiller'in şu satırları müessesenin değerini gayet iyi anlatmaktadır: "Bir an, bir avuç insan hariç bütün dünya tek mil müessese ve kıymetleriyle göçüp gitse yalnız bu iki bina sayesinde bugünkü medeniyeti yeniden kurmak mümkündür". Birçok memlekette olduğu gibi Amerika'da da medenî ve sosyal ihtiyaçların başında gelen ve eski nesillerin yeni nesillere en büyük armağanını teşkil eden bu Millî kütüphanenin kuruluş tarihi çok eskidir.

Amerika Birleşik Devletlerinin Parlâmentosu ilk olarak 1789 tarihinde New York'ta toplandığı zaman, milletvekillerinin bir kısmı kanun yapanların bir kütüphanesi olması lâzımgeldiği fikrini ileri sürmüşlerdir. Demokrat Parlâmento üyelerinin her vakit faydalanabileceği bir kütüphane tesisinin lüzumunu muvafık mütalâa eden ilgili komisyon, raporuna kütüphanede bulunması icabeden kitapların listelerini de ilâve etmiştir. Raporun Kongreye takdimini müteakip aradan onbir sene geçmiş olmasına rağmen, milletvekilleri New York ve Philadelphia şehir kütüphanelerinden faydalanmağa devam etmekte idiler. Washington şehrinin hükümet merkezi olarak kabulü üzerine hiç kütüphanesi bulunmayan bu şehirde Meclis Kütüphanesine olan ihtiyaç şiddetle hissedilmeğe başladı. 24 Nisan 1800 de kabul edilen hususî bir kanunla Library of Congress'in tesisi kararlaştı ve kütüphanenin nüvesini teşkil edecek olan lüzumlu kitapların satın alınması için de 5000 dolarlık bir tahsis yapıldı. 1802 tarihine kadar iki ayrı yerde bulunan kütüphaneye aynı sene, Başkan tarafından bir kütüphane müdürünün tâyin edilmesiyle kütüphane, çalışmalarında daha faydalı olmaya başladı. Kütüphane, Kongre üyelerine lüzumlu olan müracaat kitaplarıyla fen alanında yazılmış en iyi kitapları, klâsik eserleri ve yabancı dillerle yazılmış değerli nadir kitapları satın almak suretiyle mevcudu çoğaltma faaliyetine girişti. 24 ağustos 1814 te İngiliz kuvvetlerinin Washington'u ele geçirmeleriyle Kongre binası yakılmış ve aynı binada bulunan kütüphanenin 3000 ciltlik koleksiyonu da harabolmuştu. 1815 te T. Jefferson'un 50 se-

nede meydana getirdiği 6487 ciltlik kıymetli kitaplardan müteşekkil hususî kütüphanesi Kongre tarafından satın alındı. 1825 te sebebi anlaşılmayan bir yangında bir kısım kitaplar da yandı. 1851 deki üçüncü bir yangında Kongre Kütüphanesinin 55 bini bulan kitap koleksiyonlarından 35 bin kadarı mahvoldu. Bol tahsisat ve ilim kurullarının müzaheretini ile gündün güne gelişen kütüphaneye Kongre binasında ayrılan yer kâfi gelmez oldu. Üç büyük yangına rağmen süratle genişlemeğe ve büyümeğe devam eden kütüphane için hususî bir bina inşası kararlaştırıldı. 1886 da temeli atılan bina 1897 de tamamlandı. Üç katlı olan kütüphane binası İtalyan Rönesans mimarisinin hususiyetlerini taşımaktadır. Halen iki bina içinde insanoğlunun düşünce ve fikir mahsullerinin en muazzam bir koleksiyonunu barındıran Library of Congress'in ikinci binası 1939 da ikmal edildi. Bu iki bina (36 acres) 158 dönüm yer işgal etmektedir.

Halen kütüphanenin başında bulunan Mr. L. Quincy Mumford 156 senelik tarihi olan Library of Congress'in 11 inci müdürüdür. Columbia Üniversitesinde yüksek kütüphanecilik tahsili yapmış olan Mr. Mumford, Cleveland Halk Kütüphanesi Müdürü iken halefi Luther Harris Evans'ın Unesco Umum Müdürlüğüne tâyini üzerine bu vazifeye getirilmiştir. Amerika'nın seçkin kütüphanecilerinden olan Mr. Mumford, Library of Congress'in müdürleri arasında ilk meslekî tahsil görmüş olanıdır.

1955 malî yılı sonunda Mr. Mumford'un Senatoya takdim ettiği rapora göre Library of Congress'de 30 haziran 1955 tarihine kadar 34.359.194 kalem kütüphane malzemesi bulunmaktadır. Bu miktarın 10.513.084 ünü kitap ve broşürler, 14.578.313 ünü yaz-yazmalar (bunun içinde George Washington'dan Calvin Coolidge'e kadar olan Amerikan Devlet başkanlarının şahsî dokümanları da bulunmaktadır); 2.362.313 ünü haritalar, manzara resimleri ve kartograflar için lüzumlu koleksiyonlar; 2.041.185 ini dünya müzik literatürünün en değerli eserleri ve notalar; 2.619.773 ünü matbu resimler, fotoğraf negatifleri ve bilhassa Amerika manzaralarını ihtiva eden (slide)lar; 582.888 ini sanat değeri taşıyan matbu resimler; 112.150 sini sinema filmleri (bobin olarak); 458.759 unu seçme plâklar; 151.623 ünü gazete ciltleri; 12.735 ini mikrokartlar; 64.799 unu mikroprint kartları; 108.911 ini mikrofilmler (makara); 752.425 adedini de afiş ve fotostat kopyaları teşkil etmektedir.

Her sene Library of Congress'in koleksiyonlarına gayet kıymetli eserler ve özel koleksiyonlar ilâve edilmektedir. 1815 te Thomas Jefferson'un 6.487 ciltlik kıymetli koleksiyonundan sonra 1867 de Amerika'nın mümtaz tarihçisi ve arşivisti olan Peter Force'nin 22.529 kitap, 40.000 broşür ve çoğu XVIII. asra ait olan binlerce cilt gazete ihtiva eden şahsî kütüphanesi, 1904 te Albrecht Weber'in 3000 cilt ve 1000 broşürden ibaret olan (Indic) koleksiyonu, 1907 de Gennadius Vasileviç Yudin'in 80.000 cilt Rusça eserler ihtiva eden kıymetli kütüphanesi ile Kan-Ichi Asakawa'nın Japon tarihi ve edebiyatı hakkında 9000 ciltlik koleksiyonu, 1908 de Huitfeldt-Kaas'a ait 5000 ciltlik İskandinav tarih ve bibliyografyası, 1918 de Raymont Toinet'in 2500 ciltlik eski Fransız edebiyatına ait koleksiyonu, 1930 da Otto Vollbehr'e ait 3000 ciltlik inkunabel koleksiyonuna ilâveten deri üzerine basılmış *Gutenberg İncili* ve birçok, hukuka ve havacılığa ait büyük koleksiyonlar Library of Congress tarafından satın alınmıştır.

Amerika'da fikrî ve artistik faaliyetlerin her sene artmasıyla çok miktarda ilmî ve edebî eserlerle sanat eserleri Telif Hakları Kanununa göre kütüphanenin mevcudunu artırmaktadır. Bu meyanda 1953 senesinde 218.506 eser, 1954 yılında 222.665 eser devlet nüshası olarak kütüphaneye devredilmiştir.

Kuruluşunu müteakip bağış kabul etmeye başlayan Library of Congress'e birçok değerli koleksiyonlar bağışlanmıştır. 1896 da Dr. Toner 43.000 ciltlik kitap broşür ve periyodik eserden müteşekkil şahsî koleksiyonunu bağışlamıştır. Bu bir tek şahıs tarafından toplanan en büyük tıp eserleri koleksiyonu idi. 1912 de Ephraim Deinaud'ın 19.500 ciltlik İbranice eserleri ihtiva eden koleksiyonu Jacob H. Schriff tarafından satın alınarak Kütüphaneye bağışlanmıştır. J. Rosenhald tarafından bağışlanan XV. asırdan zamanımıza kadar baskı ve kitap resimlerine ait zengin koleksiyon, Leonard Kebler'in Cervantes, Dickens ve Washington Irving gibi tanınmış yazarların eserlerinin birinci basımları koleksiyonu, Bn. Wilson tarafından bağışlanan 9000 ciltlik Woodros Wilson koleksiyonu zikredilmeğe değer kıymetli kitap bağışlarındandır.

Amerika'nın içinde bulunan ilim kurulları ve müesseseler ve yabancı memleketler neşriyatıyla yapılan neşriyat mübadeleleri neticesinde her sene binlerce cilt eser kütüphanenin koleksiyonlarına eklenir. 1954 te Federal Devlet müesseselerinde Milletlerarası neşri-

yat mübadelesinden, matbaalardan ve Telif Hakları Bürosundan gelen eserler ceman 402.804 adettir.

Library of Congress'teki kütüphane malzemesi miktarının bu süratlı artışını aşağıdaki rakamlar daha vazih bir şekilde gösterecektir.

	Kitap ve broşür	Müzik eserleri cilt ve parça olarak
30 haziran 1910	1.793.158	517.806
30 haziran 1920	2.710.556	879.400
30 haziran 1930	4.103.936	1.062.194
30 haziran 1940	6.102.259	1.399.357
30 haziran 1950	8.956.993	1.849.513

Büyük okuma salonu, esas binanın birinci katını işgal etmektedir. 30 metre çapındaki bir kubbe altında 260 okuyucunun rahatça çalışabilmeleri sağlanan bu salonda 30.000 adet bütün ilimlerin müracaat kitapları her vakit için kizmete âmâde bir vaziyettedir. Bütün kütüphane ile beraber büyük okuma salonu da 1939 tarihinden itibaren halka açılmıştır. Bu salondan her okuyucu kütüphanede mevcut 10,5 milyon kitap ve broşürden faydalanabilir. İstenilen kitaplar ek bina dahil modern hava tertibatı sayesinde rutubeti ve tozu bertaraf edilmiş madenî depolardan tazyik edilmiş hava tertibatlı borular vasıtasıyla en kısa zamanda okuma salonuna gelir. Kütüphanenin ikinci büyük okuma salonu ek binadadır. 303 okuyucunun rahatça çalışabileceği bu modern okuma salonuna Thomas Jefferson Room adı verilmiştir.

Library of Congress'te araştırma yapmak isteyenlere her türlü imkânlar sağlanmıştır. 54 ü esas binada, 172 si ek binada bulunan özel çalışma odaları, konferanslar, gurup çalışmaları ve özel çalışmalar için müracaat edenlere ayrılır. Haricî telefon dahil bütün konforu havi olan çalışma odaları ilmî araştırma yapanlara muayyen bir müddet için verilir ve bu müddet altı ayı geçemez. Kütüphanenin kitaplarından faydalanarak vazife, tez ve saire gibi tetkikler hazırlayan yüksek tahsil talebeleri için 250 çalışma masası da her vakit için istifade edilebilir yerlerdendir.

1955 yılında 751.071 okuyucunun 2.168.397 eserden faydalandığı bu muazzam kütüphanede aşağıdaki servisler bulunmaktadır:
Kütüphane Müdürlüğü Bürosu (Office of the Librarian)

İdari İşler Bölümü (Administrative Department)

Müracaat Bölümü (Reference Department)

Umumi Müracaat ve Bibliyografya kısmı

Havacılığa ait eserler (Aeronautics) kısmı

Yazmalar kısmı

Haritalar kısmı

Müzik eserleri kısmı

Şarkiyat kısmı

Fotoğraf kısmı

Nadir eserler kısmı

Depo ve okuyucu kısmı

Sürelî yayımlar kısmı

Ödünç kitap verme kısmı

Fen kısmı

Avrupa meseleleri kısmı

İslâm ve Doğu Avrupa kısmı

İlmî Faaliyetler Bölümü (Processing Department)

Tavsifî Katalog kısmı

Mevzu Kataloğu kısmı

Ciltleme kısmı

Katalogların bakımı kısmı (Catalog Maintenance)

Mübadele ve bağış kısmı

Sipariş kısmı

Toplu Katalog kısmı

Telif Hakları Bürosu (Copyright Office)

Milletvekilleri ve Senato üyeleri için müracaat servisi
(Legislative Reference Service)

Matbu fişler bölümü (Card Division)

Körlere mahsus bölüm (Division for the Blind)

Yukarıda adı geçen servis ve bölümlerle bunlara bağlı daha birçok daireleri kendi sahalarında ihtisas yapmış ve kütüphaneciliğin bütün inceliklerine vakıf olmuş mütehasşis elemanlar idare etmektedir. Milletlerin yazılı kültür hazinelerini gelecek nesillere devredecek olan dünyanın bu en büyük kütüphanesinde personel sayısı 2.459 dur.

Bizi ilgilendiren bazı servislerde çalışan personel sayısını görelim: Tavsifî Katalog kısmında 71, Konu Kataloğu kısmında 54, Telif Hakları Kataloglama kısmında 84, Sürelî sayımlar kısmında 43, Toplu Katalog kısmında 29 personel çalışmaktadır.

Library of Congress'teki bazı hühim servisler hakkında kısaca bilgi vermenin faydalı olacağı kanaatindeyim.

HAVACILIĞA AİT ESERLER KISMI (Aeronautic Division):

Havacılığa ait bütün dünya neşriyatını toplayıp bunları değerlendirmek maksadiyle 1930 da tesis edilmiştir. Bugün 300.000 ciltten fazla havacılık literatürüne sahip olmakla bu konudaki koleksiyonların en zenginidir. Havacılık konusunda hemen her memleketin yayımladığı kitaplarla periyodik eserler ihtimamla takip edilip hususî katalogları hazırlanmaktadır. 1948 de yayımladığı *Checklist of Aeronautical Periodicals and Serials in the Library of Congress* adlı havacılık bibliyografyası 52 memlekete ait 1585 periyodik eser hakkında tam bir bilgi veren değerli bir müracaat kitabıdır. *Aeronautical periodicals-Serials in the Library of Congress: 1- United States (1936), 2- British Empire (1939)* da zikredilmeğe değer yayımlarındandır. Çalışmalarında daha verimli olması için Aeronautical Section adıyla 15 kasım 1953 te Science Division'a bağlanmıştır.

KÖRLERE MAHSUS BÖLÜM (Division for the Blind):

Görmiyen fakat okuma ihtiyacını hissedenlerin okuyabilmelerini mümkün kılmak için kabartma harfli kitaplar ve konuşan kitaplardan (plâğa alınmış kitaplar) müteşekkil bir koleksiyon meydana getirmek ve bunlardan bütün memleket körlerinin faydalanmalarını sağlamak maksadiyle 3 mart 1931 de Kongrenin kararı ile kurulmuştur. Amerika içindeki 28 mahallî iare kütüphanesi vasıtasıyla altı nokta ve ay şeklindeki harflerle yazılmış kitaplarla konuşan kitapları şahıslara iare etmek mümkün olmaktadır. Yine Amerika içinde bulunan 55 kütüphane âmâların iareten aldıkları konuşan kitapları dinliyebilmelerini temin maksadiyle gramofon makineleri de iare etmektedir.

Mahallî kütüphanelerin "Division for the Blind" a gönderdikleri rapora göre 1952 senesinde Amerika dahilinde 43.494 kör bu servislerden faydalanmışlardır. 9.476 okuyucu Braille sistemi ile yazılmış, 385 okuyucu ay şeklinde harflerle yazılmış kitap, 33.642 okuyucu da konuşan kitap almışlardır. 1955 te iare edilen kabartma harflerle yazılmış kitaplarla konuşan kitaplar yekûnu 1.306.000 dir.

Mevcut malzemenin matbu kataloğu bulunduğu gibi son zamanlarda kabartma harfli matbu fişler de hazırlanmaktadır. Serviste

kör okuyuculara Braille sistemini öğretmek için kurslar da açılmaktadır. Yaptığı iş memleket çapında olan bu serviste 21 personel çalışmaktadır.

HUKUK KÜTÜPHANESİ (Law Library)

“Law Library” 1.000.000 cildi aşan kitap ve broşür koleksiyonu ile kütüphane içinde en büyük kütüphanedir. Memleketin en mühim hukuk araştırma kütüphanesi olan bu servise bütün federal devletler yardım ederler ve icabında bundan faydalanırlar. Kütüphanenin büyük bir kısmı Library of Congress’in esas binasındadır. Federal hükümetlerin meclis zabıtları, Anglo-Amerikan anlaşmaları, Milletlerarası kanunlar, Roma kanunları, hukuk tarihi ile felsefesine ait eserlerle hukukun diğer branşlarına ait eserler koleksiyonun esasını teşkil ederler. Hukuk eserlerinin hususî bir kataloğu da vardır. *Anglo-American Legal Bibliographies, Guide to the Law and Legal Literature, Guides to the Law and Legal Literature of Latin American Countries* Hukuk Kütüphanesinin kıymetli yayımlarındandır.

MİLLETVEKİLLERİ VE SENATO ÜYELERİ İÇİN MÜRACAAT SERVİSİ:

(Legislative Reference Service): Milletvekilleri tetkikatları esnasında ve komisyon çalışmalarında elde etmek istedikleri malûmatı veya müracaat edecekleri kitapları bu servisten temin ederler. Bu servis aynı zamanda Federal Hükümet dairelerinin sorularını da cevaplandırır. Bir milletvekilinin muayyen bir konuda hazırlıyacağı rapor için meselâ, matbuatın fikrini, mütehassısların düşüncelerini, başka memleketlerdeki efkârı umumiyenin mütalâalarını bildirir, bibliyografya ve kupür gibi malzemeyi hazırlar. 1954 malî yılı sonuna kadar personel sayısı 165 olan bu bölüm:

Senior Special Division,
Foreign Affairs Division,
Government Division,
History and General Research Division,
Economics Division,

American Law Division gibi kısımlara ayrılır. Bu kısımların vazifeleri *Library of Congress Department and Divisional Manuals No.10* da gayet mufassal olarak izah edilmektedir.

Milletvekillerinin arzu ettikleri bilgi veya kitap derhal gönderilir. Kongre binası ile kütüphane arasında tazyikli hava vasıtasıyla

kitap sevkine yarıyan borular, 400 metre uzunluğundaki tünelden geçmek suretiyle, istenilen eserin gönderilmesini sağlar, Kütüphaneden istenilen eser en geç 20 dakika sonra Kongre binasındadır.

Yayımları: *Digest of Public General Bill* 1935 ten beri üç aylık olarak yayımlanmaktadır. Her ay teksir suretiyle bir de ilâvesi çıkar. *Public Affairs Bulletins*, *Public Affair Abstracts* Kongre üyelerini ilgilendiren neşriyatı tanıtır. Politika ve ekonomiye ait neşriyata bilhassa ehemmiyet verir. *Summaries of Committee Hearing* Kongre zabıtlarının özetidir. İkinci Dünya Harbinden önce başlıyan yayım faaliyetine 1947 de nihayet vermiş ve 1949 dan itibaren de mahdut sayıda yayımlanmaya başlanmıştır. *Atomic Energy, Significant Reference* ise çok faydalı bir bibliyografyadır.

YAZMALAR BÖLÜMÜ (Manuscripts Division):

Amerikan tarihine ait eserleri, koleksiyonlarının en zenginini teşkil eden kütüphane tarih yazıldığı ve okunduğu müddetçe memleket âlimlerini alâkadar edecek olan dokümanları da toplar. Bunlar devlet başkanlarının şahsî evrakı gibi millî alâka uyandıracak dokümanlar, millî ehemmiyeti haiz müesseselerin evrakı, Lâtin Amerika ile ilgili yazmalar, başka memleket arşiv ve kütüphanelerinde bulunan Amerika ile ilgili dokümanların reproduksiyonlarıdır. Harita ve müziğe ait yazmalar yazma kitaplar gibi hususî servislerinde muhafaza edilirler.

1815 ten beri toplanmağa başlanan bu yazmaların yekûnu 14.578.313 adettir. Bunlar ek binada 2.128 madenî raf birliğini işgal etmektedirler. Servisin 25 kişilik okuma salonundan senede ortalama olarak 6000 okuyucu faydalanır. *Library of Congress Handbook of Manuscripts, List of Manuscripts Collection, Received in the Library of Congress July 1931 to July 1938* den başka daha birçok değerli yayımları mevcuttur.

HARİTALAR BÖLÜMÜ (Map Division):

Bu bölümde 2.300.000 cilt, ve yaprak halinde harita, 16.000 den fazla atlas ve yüzlerce musattah küre mevcuttur. Washington'un ilk plânı (1791), Champlain tarafından yapılan Kanada'nın ilk haritası (1608), Ptolemy ve Ortelius'un meşhur atlaslarının bütün basımları ve daha birçok tarihî atlas, harita ve plânlarla en zengin tarihî ve modern harita koleksiyonları mevcudu değerlendirmektedir. Coğ-

rafya ve kartografya hakkında yayımlanmakta olan 80 periyodik, harita ve Kartografya bibliyografyaları özel okuma salonunda diğer harita ve atlaslarla beraber istifadeye hazırdır. Haritalar okuma salonunda matbu haritaların: lûgat kataloğu, nadir haritalar kataloğu, elle yapılmış haritaların kataloğu gibi çeşitli fiş kataloglar vardır. *List of Geographical Atlases in the Library of Congress* 4 cilt, *List of Maps of America in the Library of Congress*, *United States Atlases* haritalar bölümündeki araştırmaları kolaylaştıran kendi yayımlarındandır.

MÜZİK ESERLERİ KISMI (Music Division) :

Kütüphanenin müzik bölümü kıymet biçilmez müsveddeler dahil olmak üzere her çeşit müzik eserini okuyucularına tedarik eder. Kütüphanede 1955 malî yılı sonuna kadar cilt ve parça olarak nota ve müziğe ait eser mevcudu 2.041.185 dir. Bach, Händel, Haydn, Mozart, Beethoven, Weber, Schubert, Tchaikovsky, Moussorgsky, Franck, Reger, Debussy ve daha birçok dünya çapında tanınmış kompozitörlerin el yazmaları müzik koleksiyonlarının değerini artırmaktadır.

Müzik eserleri okuma salonunda 1000 kadar müracaat eseriyle 50 den fazla musiki mecmuasının son sayıları bulunmaktadır. Müzik eserlerinin, müzik edebiyatına ait eserlerin, müzik teorisine ait eserlerin, librettoların ve mecmualarda çıkan makalelerin ayrı ayrı fiş katalogları başka bir odada muhafaza edilmektedir.

Kütüphane, birkaç cömert hâmi sayesinde seri halinde konserler vermek suretiyle koleksiyonları arasında bulunan şahaserlerin işitilmesini sağlar. Bn. Whitthall tarafından bağışlanan beş adet Stradivarius kemani, ve diğer nâdide enstrümanlar konserleri daha cazip bir hale getirir.

Müzik bölümünün folklor kısmı Amerika'nın halk türkülerini toplar, tanınmış şarkıcıların seslerini plâğa alır ve bunların unutulmalarını temin eder. Kütüphane orijinal tetkiklerde bulunmak isteyenlere her türlü kolaylığı gösterir. *Catalog of Opera Librettos* 2 cilt, *Check-List of Recorded Songs in the English Language in the Archive of American Folk Songs to July 1940*, 3 cilt ve *Bibliography of Latin American Folk Music* değerli yayımlarındandır.

MİLLÎ TOPLU KATALOG (National Union Catalog) :

Millî toplu katalog, Philadelphia Union Library Catalogue, The Cleveland Union Catalog ve North Caroline Union Catalog gibi

mahalli toplu kataloglarda bulunan fişlerle Amerika ve Kanada'da bulunan 700'e yakın mühim müracaat kütüphanelerindeki ilmî kıymeti haiz eserlerin müellif fişlerini ihtiva eden ve 1954 yılı sonuna kadar 11.869.866 adet fişi bir tek alfabetik sırada toplıyan muazzam bir fiş katalogudur. Aynı katalog kutularında muhafaza edilen İslâv dilleriyle yazılmış eserlerin toplu katalogu, İbranca eserlerin toplu katalogu, Japonca eserlerin toplu katalogu, ve Çince eserlerin toplu katalogu millî toplu kataloga ait yardımcı kataloglardır. Bu bölümde ayrıca Bibliothèque Nationale (Paris), Vatican Library, National Diet Library (Tokyo); Leningrat Genel Kütüphanesi gibi kütüphanelerde bulunan ilmî eserlerin 471.600 adet fişi muhafaza edilmektedir.

Toplu katalog servisi, toplu katalog ve matbu kütüphane kataloglarından faydalanarak kütüphaneler arası ve memleketler arası kitap iaresinde Loan Division'a yardım etmek suretiyle memleketin ilim ve kültürüne faydalı olmaktadır. 1954 yılında mektup ve telefonla sorulan 16.000 sualin yüzde 79 unu cevaplandırmak suretiyle istenilen bir kitabın hangi kütüphanede bulunduğunu, yer numaralarıyla birlikte bildirmiştir. *Selected List of Unlocated Research Books ve Symbols Used in the National Union Catalog of the Library of Congress*, belli başlı yayımlarındandır.

ŞARKİYAT BÖLÜMÜ (Orientalia Division):

Şarkiyat Bölümü, Çince, Japonca, İbranca, Güney Asya ve Yakın Şark kısımlarıyla Kore (Unit) ten müteşekkildir.

Çince kısmı 1869 de Çin İmparatoru'nun bağışladığı Çin klâsikleriyle kurulmuştur. 282.761 cilt Çince eseriyle Çin haricinde en büyük Çince koleksiyonu teşkil etmektedir. Peiping Millî Kütüphanesi, Bibliothèque Nationale ve British Museum'da bulunan nâdir Çince eserlerin mikrofilmlerine de sahip olan bu kısımda, eserlerin fişleri ayrı kataloglarda muhafaza edilmektedir.

350.000 ciltten fazla eseriyle Japonca kısmı, 5500 eseriyle Kore kısmı, 50.000 eseriyle İbranca kısmı ve 190.000 cilt eseriyle Güney Asya kısmından başka Türkçe, Arapça ve Ermenice eserleri takip ve tasnif eden Yakın Şark kısmı da vardır. Bütün bu dillerin klâsik modern eserleriyle beraber devlet neşriyatı, mecmua ve gazeteleri de önemle takip edilmektedir.

NADİR ESERLER BÖLÜMÜ (Rare Books Division) :

Nadir eserler bölümü, nadir eserlerin çalınmamalarını ve tahrip edilmemelerini temin etmek ve ciddî tetkiklerde bulunmak isteyenlerin istifadelerini mümkün kılmak maksadıyla 1927 den itibaren faaliyete başlamıştır. 233.000 cilt kitap ve broşürün büyük ekseriyeti fennî şekilde yapılmış depolarda havanın sühnet derecesi ve rutubeti daimî surette kontrol edilmek suretiyle muhafaza edilmektedir. Özel okuma salonunda ancak hüviyetleri tespit edilen mütehasıslar bu nâdir ve kıymetli eserlerin sahifelerini çevirebilirler.

İnkunabeller, 1501-1520 yılları arasında basılmış olan ve (early printing) denilen eserler, 1640'a kadar İngiltere'de basılmış olan eserler XVI. asra kadar Fransa'da basılan kitaplar, XVII. ve XVIII. asırda basılmış olan Amerikan sâlnameleri, XVIII. asra ait Amerikan gazete ve mecmuaları, Amerika'da ilk kurulan 14 devletin kongre zabıtları yazma tiyatro eserleri, nâdir İncil nüshaları ve minyatür kitaplar, Thomas Jefferson, Benjamin Franklin, Harry Houdini ve Toner gibi şahısların bağışladıkları veya sattıkları eserler v.b. nâdir eserler bölümünün ihtiva ettiği koleksiyonların bir kısmını teşkil ederler. Adolf Hitler, Hermann Goering ve diğer Nazi liderlerinin kütüphanelerine ait kitaplar da nâdir eserler bölümünde muhafaza edilmektedir. Büyük bir kısmının tasnifi tamamlanan nâdir eserlerin ayrı bir lûgat kataloğu bir kısım koleksiyonların da matbu katalogları vardır.

LIBRARY OF CONGRESS'TEKİ TASNİF ŞEKLİ

Library of Congress 1800 de kurulduğu zaman mevcut 964 cilt eserle 9 harita, foliolar, kuvart ve oktav boylar ayrı guruplar halinde olmak üzere boylarına göre tasnif edilmişti. Bu sistem 1814 de kitaplar 3076, haritalar 53'e yükselineye kadar devam etti. 1814 yangınında tamamı yanan bu koleksiyonlardan sonra 1815 te Thomas Jefferson'un şahsî kütüphanesi satın alındı. T. Jefferson'un kütüphanesi Francis Bacon'un meşhur ilim sınıflandırmasına uyularak tasnif edilmiş ve kitaplar 44 gurupta toplanmıştı. Bu tasnif sisteminin daha mükemmel bir hale getirilmesi için zaman zaman yapılan ilmî toplantılarda lüzumlu değişiklikler ve ilâveler kabul ve tatbik edildi. 1897 de Catalog servisi şefi olan J. C. M.

Hanson'un başkanlığı altındaki komisyona yeni bir tasnif sistemi hazırlanması vazifesi tevdi edmişti. Komisyon, C.A. Cutter (expansive) sistemine bağlı kalmak üzere Brunet, Decimal ve Brüksel sistemiyle diğer tasnif sistemlerinden, matbu kataloglar ve bibliyografyalardan faydalanarak bizzat eserlerin tasnifi esasına göre yeni bir tasnif sistemi hazırladı. Bugün Amerika'da kitap mevcudu bir milyonun üzerinde olan bir çok kütüphane Library of Congress tasnif sistemini kullanmaktadır. Bu tasnif sisteminin anahtarları aşağıda gösterilmiştir:

A	Genel konulu eserler
B	Felsefe ve din
C-F	Tarih ve yardımcı ilimleri
G	Coğrafya, antropoloji
H-K	Sosyal ve siyasi ilimler
L	Eğitim
M-N	Güzel sanatlar
P	Dil ve edebiyat
Q	Fen
R	Tıp
S	Tarım
T	Teknoloji
U	Askerlik
V	Denizcilik
Z	Bibliyografya ve kütüphanecilik

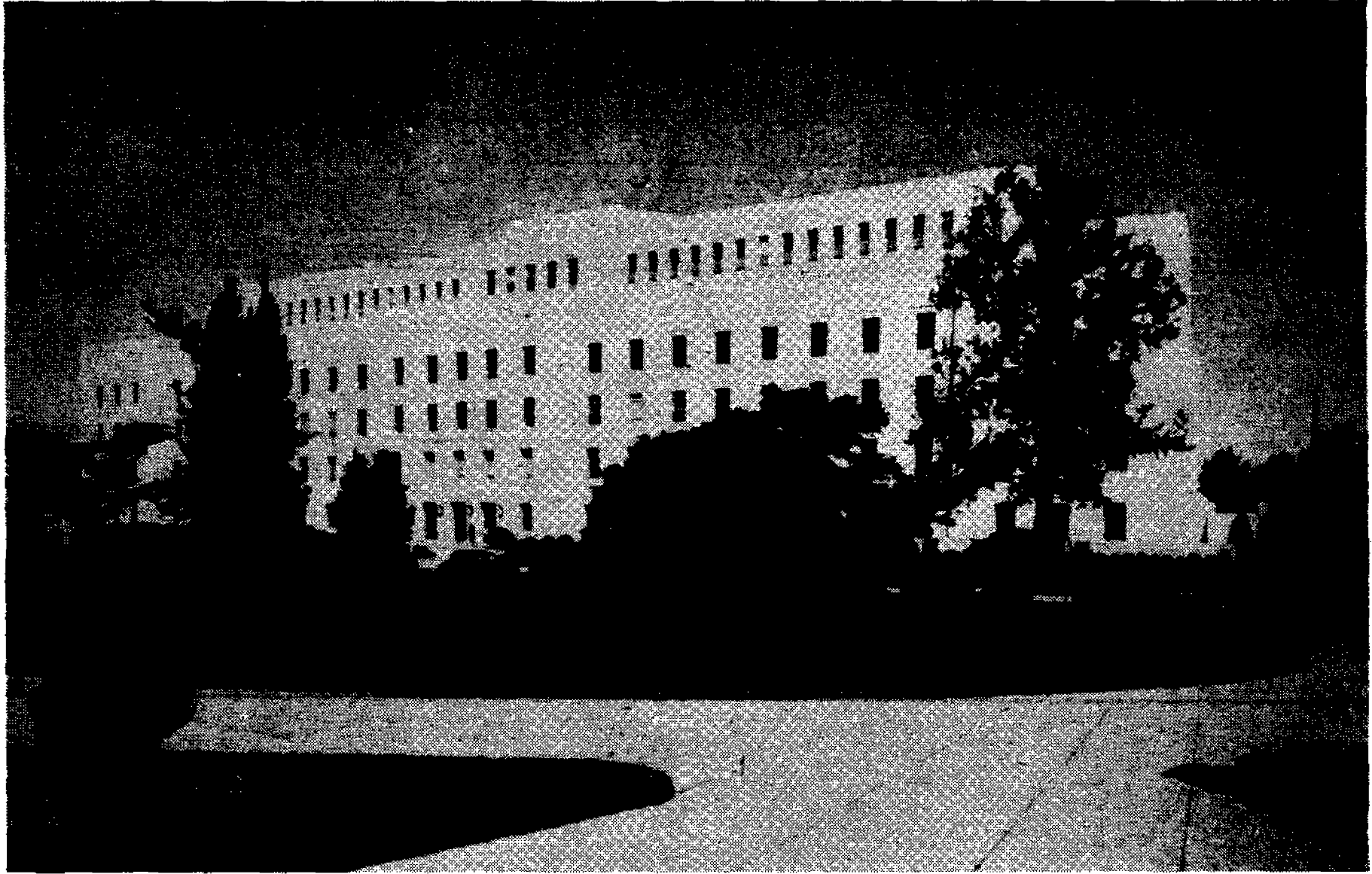
Library of Congress Subject Cataloging Division A-Z ye kadar olan tasnif şemalarını 28 cilt içinde yayımlamıştır. Hemen hepsi büyük hacimde olan bu şemalardan meselâ sosyal ilimler 597 sahife, siyasi ilimler 434 sahife ve kütüphanecilik ve bibliyografya 153 sahifelik birer cilt teşkil etmektedirler. Bütün mevcut konuları alfabetik bir sırada toplıyan ve karşlarına tasnif numaralarını veren *Subject Heading Used in the Dictionary Catalog of the Library of Congress* adlı 1204 sahifelik eser bu tasnifin tatbikatında ayrıca yardımcı olmaktadır.

LIBRARY OF CONGRESS'İN MATBU KATALOG FİŞLERİ

Library of Congress'in matbu katalog fişleri yalnız kendi katalogları için değil, diğer şehirlerde ve başka memleketlerdeki kütüp-

Congress Library'nin esas binası (Arkada sağda ek binanın bir kısmı görülüyor)

Congress Library'nin ek binası (Asıl binaya bir tünelle bağlıdır)

hanelerde de kullanılmak üzere ilmî bir şekilde hazırlanmaktadır. Kütüphane 1898 de kendi kataloglarında kullanılan fişleri tabetmeğe başlamış ve 1901 de de bu fişleri satışa arzetmiştir. Derleme Kanunu gereğince Library of Congress'e gelen bütün Amerikan neşriyatının popüler olanlarıyla broşürler hariç, hepsinin matbu katalog fişleri hazırlanır. Bunun dışında ilmî ve edebî mahiyette olan yabancı dil eserlerin de fişleri basılır. Library of Congress'in matbu katalog fişlerinde eserin tam bibliyografik künyesinden başka Library of Congress tasnif numarası, fişin katalogta hangi konularda bulunabileceğini gösteren konu başlıkları ve fiş sipariş numaraları bulunmaktadır. Bu matbu fişlerde nisan 1930 dan itibaren Dewey onlu tasnif numaraları da yer almağa başladı. Kadrosu 193 kişi olan özel bir bölüm tarafından hazırlanan bu matbu fişler, arzu eden kütüphanelere ufak bir ücret mukabili ayrı ayrı veya takım halinde satılır. 1955 malî yılı içinde Amerika dahilinde ve haricinde 23.450.000 den fazla fiş satılmış ve temin edilen 1.177.191 dolar Hazineye devredilmiştir. Halk kütüphanelerinin büyük bir ekseriyetinin H.W.Wilson Company tarafından hazırlanan matbu katalog fişlerini kullandıkları nazarı dikkate alınacak olursa, Amerikan kütüphanelerinde matbu fişler kullanmanın ne kadar yaygın olduğu bâriz bir şekilde görülür.

Ötüken, Adnan Cahit, 1911 -

Bibliyotekçinin elkitabı; bibliyotek bilgisi, enstrüksiyon denemesi, bibliyografya ve nazariyeleri. Ankara, Millî Eğitim Basımevi, 1947 - 48.

2 v. illus., facsims. 24 cm.

“Önemli bibliyografyaların bibliyografyası”: p. [311] - 353. “Bizde bibliyografya”: p. [354] - 445.

1. Library science. 2. Libraries. 3. Bibliography — Bibl.
4. Bibliography, National — Turkish. 1. Title.

Z665.O4

50 - 19202

Library of Congress

○ [1]

Library of Congress'in matbu fişlerinden bir örnek

LIBRARY OF CONGRESS'İN MATBU KÜTÜPHANE KATALOGLARI

U.S. Library of Congress: *A catalog of books represented by Library of Congress printed cards issued to July 31, 1942.* 167 cilt. Ann Arbor Mich. 1942-1946 Edwards Brothers. 4°

Supplement: Cards issued August 1, 1942-December 31, 1947. 42. cilt Ann Arbor Mich. 1948 J.W. Edwards 4°

U.S. Library Congress: *Author catalog a cumulative list of works represented by Library of Congress printed cards 1948-1952.* 24 cilt. Ann Arbor, Mich. 1953 J.W. Edwards. 4°

1942 de Association of Research Libraries, Library of Congress'in matbu katalog fişlerinden faydalanarak cilt katalogunu hazırlama işini üzerine almıştı. Matbu fişlerin hazırlanmağa başlandığı tarihten 31 haziran 1942 tarihine kadar olan fişler Edwards Brothers Firması tarafından Ann Arbor Mich. a götürülerek fotoğrafları alındı ve fiş boyları biraz ufaltılmak suretiyle her sahifede 18 fiş bulunmak üzere cilt katalogun hazırlanmasına başlandı. 40 seneden fazla bir zaman zarfında hazırlanan fişlerin fotoğrafik usullerden faydalanılarak kitap haline gelmesi beş sene sürdü ve böylece 167 ciltlik bir matbu katalog meydana gelmiş oldu. 42 ciltlik birinci ilâve ile 1947 senesine kadar, 24 ciltlik ikinci ilâve ile de 1952 yılına kadar olan fişler kitap haline geldi. Library of Congress'in koleksiyonları arasında bulunan bütün eserlerin matbu fişleri hazırlanmadığı için kütüphanede mevcut eserlerin hepsi ekleriyle beraber 233 cilt tutan matbu kataloglarda bulunmamaktadır.

Yabancı dillerde yazılmış ilmî ve edebî eserlerin ekseriyetini içine alan bu cilt katalogta İbranca, Yunanca ve İslâv dillerinde olduğu gibi Lâtin harfleriyle basılmıyan eserlerin fişleri kendi alfabeleriyle hazırlanmaktadır. Katalogda müellif fişleri, eser adına göre fiş hazırlanması icabettiği takdirde eser fişleri ve işaret fişleri bir alfabetik sırada toplanmıştır. Fişlerde müellifin ismi, doğum tarihi, basımı, sahife, ebat, plân ve haritalarını veren tam bir bibliyografik künyesi, seri kaydı, muhteva, konu kataloguna esas olan konu başlıkları, ilâve fişleri, Library of Congress'in tasnif numarası ve bazan da Dewey Onlu tasnif numaraları bulunmaktadır. Yukarda bahsettiğimiz bütün bilgileri ihtiva eden ve mütehasıs elemanlar tarafından hazırlanan fişlerden meydana gelen bu matbu kütüphane katalogu

her hususta emsallerinden üstündür. Bu bakımdan a) kütüphanelerin kataloglama servislerindeki hususî çalışmalarda, b) kütüphaneler arası ve bilhassa memleketlerarası kitap iaresinde, c) araştırma yapacaklara bibliyografya ve müracaat eseri olarak Amerika dahilinde ve haricinde birçok kütüphanelerde kullanılan muazzam bir müracaat eseridir.

U.S. Library of Congress: *The Library of Congress author Catalog, a cumulative list of works represented by Library of Congress printed cards.* Washington Library of Congress. 1948 db. 4°

1948 den beri yayımlanmaya başlıyan bu cilt katalogunun adı muhteliftir. Ocak, şubat, nisan, mayıs, temmuz, ağustos, ekim, kasım, aralık aylarında olmak üzere senede 9 sayı aylık olarak yayımlanır. Ayrıca ocak - mart, nisan - haziran, temmuz - eylül aylarında da 3 kümülâtif cilt çıkarılır ve her sene sonunda da yıllık kümülâtif ciltler neşredilir. Her beş senede bir, beş seneliği toplu olarak bir alfabetik sıra altında çıkmaktadır. İlk olarak 1948-1952 yılları için 24 cilt içinde yayımlanmıştır.

Bu yıllık katalogta, diğerlerinde olduğu gibi telif ve tercüme eserler, anonim eserler devlet neşriyatı ve süreli yayımlar yer almaktadır. Esas fiş ve işaret fişlerinden maada ayrıca lüzumlu ilâve fişlerine de yer verilmiştir. 1948 den beri her sene Army Medical Libray'nin matbu katalogu da Library of Congress matbu katalogunun ilâvesi olarak çıkmaktadır.

U.S. Library of Congress: *The Library of Congress subject catalog.* Washinton Library of Congress. 1950 db. 4°

Library of Congress'in *Author Catalog*'un mütemmimi olarak 1950 denberi çıkmaktadır. Katalogta eserler konularına göre alfabetiktir. Aylık, üç aylık ve yıllık olarak çıkan bu konu katalogu beş senede bir kümülâtif olarak yayımlanacaktır. İlk beş seneliği 1955 sonbaharında 20 cilt olarak çıkmıştır.

U.S. Library of Congress: *Library of Congress catalog... Motion pictures and filmstrips...* Washinton, Library of Congress. 1950. db. 4°

Library of Congress eylül 1951 den itibaren sinema filmleriyle filmstrip'lerin matbu fişlerini hazırlamağa başlamıştır ve bu matbu fişleri fotoğrafik usullerden faydalanarak ocak-mart, nisan-haziran, temmuz-eylül aylarında üç sayı ve bir yıllık kümülâtif cilt olarak yayımlamaktadır. Filmin adına göre alfabetik sıraya konmuş olan fişlerde film âmillerinin isimleri, filmin kaç dakika devam ettiği, eni, renkli ise

hangi cins renkli filme alındığı, filmin özeti, Library of Congress'teki yer numarası ve Dewey desimal numarası gibi bilgiler yer almaktadır.

U.S. Library of Congress: *Library of Congress catalog... Maps and atlases*. Washington, The Library of Congress 1953 db. 4°

Library of Congress'e ve diğer ilim kütüphanelerine giren harita, atlas ve kürelerin toplu kataloğudur. Senede iki defa yayımlanır. Bir nüsha altı aylık olarak, bir de yıllık kümülâtif olarak çıkar. Library of Congress'in matbu fişlerinin fotoğrafik usullerle küçültülerek basılmasıyla meydana gelen katalog, coğrafi bölgelere göre alfabetik olarak hazırlanmıştır. Kataloğun sonunda ayrıca isim indeksiyle, konu indeksi de yer almaktadır. Milletlerarası bir toplu katalog olan bu değerli eserin hemen her kütüphanenin haritalar bölümünde bulunması zaruridir.

U.S. Library of Congress: *Library of Congress Catalog... Music and phonorecords*. Washington, The Library of Congress. 1953 db. 4°

Library of Congress ve diğer Amerikan kütüphanelerine giren müzik eserleri ve plâkların matbu kataloğudur. Müellif ve kompozitörlerin adlarına göre alfabetik sırada olan eser bir altı aylık ve bir de yıllık kümülâtif olarak yayımlanır. Eserin sonunda isim ve konu indeksleri de mevcuttur.

LIBRARY OF CONGRESS'İN YAYIMLARI

Library of Congress'in hemen her alanda değerli yayımları vardır. Bunlardan 1952 yılına kadar mevcudu bulunanların bibliyografik künyeleri *The Library of Congress Publications in Print* adlı 77 sahifelik bibliyografyada bulunmaktadır. Bilhassa, General Reference and Bibliography Divison tarafından arasında memleketimizin de bulunduğu, Arap memleketleri, İran, Kore, Güney Amerika memleketleri, Rusya v.b. birçok memleketler hakkında yayımlanan bibliyografyalar faydalı müracaat eserleridir.

Grace Hadley Fuller tarafından hazırlanan, *Turkey: A selected List of Reference* adlı bibliyografya, Türkiye hakkında Türkçe ve büyük bir ekseriyeti yabancı dillerle yazılmış genel konu, seyahat, coğrafya, siyasi tarih, ekonomi, sosyal hayat, sanat, edebiyat ve dil gibi konularda yazılmış 916 eserin bibliyografik künyesini bir araya getiren zikredilmeğe değer faydalı bir müracaat eseridir. bundan başka, *American and English Genealogies in the Library, Checklist of Ameri-*

can newspapers, Guide to the Official Publications of other American Republics, List of Geographical Atlases in the Library, Monthly List of Russian Accession, United States quarterly Book List, Rules for Descriptive Cataloging in the Library of Congress, Checklist of Aeronautical periodicals and serials, Bibliography of Latin American Bibliographies, Anglo-American Legal Bibliographies, Library and Reference Facilities in the District of Columbia ve New Serial titles Library of Congress tarafından yayımlanan ve en çok kullanılan belli başlı müracaat eserlerinin bir kısmını teşkil etmektedir.

Amerikan kütüphanelerinde çok yaygın olarak kullanılan *Dewey Decimal Classification*'ın 16. basımının hazırlanması vazifesi kasım 1953 tarihinde, telif hakkı American Library Association'a ait olmak üzere, Library of Congress'e verilmiş ve bunun için de özel bir neşriyat bürosu kurulmuştur. 14. basımından daha mükemmel olacağını umduğumuz 16. basım, Library of Congress'in değerli çalışmaları mahsulü olarak 1957 yılı nihayetinde tamamlanacaktır.

Bu satırlarla faaliyetini izaha çalıştığımız ve "Beşeriyetin hâtıra defteri" diye vasıflandırabileceğimiz Library of Congress bir millî kütüphane olarak emsallerinin en mükemmelidir.

BİBLİYOGRAFYA

The Annex of the Library of Congress. Reprinted from the report of the Librarian of Congress... 1937. Washington 1938 U.S. Government Printing Office. 20 S. 8° plânş.

ATWOOD, ALBERT W.: "The Nation's Library, It serves and is served by the world" *The national geographic magazine.* XCII. cilt, 662-684. S.

BIEMILLER, KARL L.: "Dünyanın en büyük kitap sarayı". *Bütün Dünya.* II. cilt, 274-277.S.

Dünyanın en büyük bibliyoteği". *Bibliyotekçinin elkitabı.* II. cilt, LXX-XVIII-XC. S.

HAMER ELIZABETH E. : "The Library of Congress". *The wonderful world of books.* 254-259. S.

MANN MARGARET: "The Cutter expansive and the Library of Congress classification systems". *Indtroduction to cataloging and the classification of books,* 2.ed. 68-85. S.

MANN, MARGARET : "Library of Congress cards Wilson cards". *Introduction to cataloging and teh classification of books.* 2.ed.210-220. S.

- U.S. LIBRARY OF CONGRESS: *Annual report of the Librarian of Congress, for the fiscal year ending June 30, 1954*. Washington 1955 the Library of Congress. IX+178. S.8 2 levha.
- U.S. LIBRARY OF CONGRESS: *Departmental and divisional manuals*. 1-22. fasikuller. Washington 1950-1954 Library of Congress. 4°
- U. S. LIBRARY OF CONGRESS, DIVISION for the BLIND: *Books for the Blind*. rev.ed. Washington 1953 U.S.Government Printing Office. 14 S.8°
- U.S. LIBRARY OF CONGRESS: *Information for readers in the main reading room*. Washington 1937 U.S.Government Printing Office. 15 s.8°
- U.S. LIBRARY OF CONGRESS: *The Library of Congress; a selection of picture with descriptive text 1950*. Washington 1950 U.S.Government Printing office. 64 S. 8°
- U.S. LIBRARY OF CONGRESS, REFERENCE DEPARAMENT: *Library and reference facilities in the area of the District of Columbia*. The Library of Congress. 1952. 78-98.S.